

Beheerplan Plaagbestrijding 2026 Gemeente Tubbergen

1. Het Uitvoeringsplan Plaagbestrijding Gemeente Tubbergen Januari 2020 in te trekken.
2. Het Beheerplan Plaagbestrijding 2026 Gemeente Tubbergen vast te stellen.

Samenvatting

De ontwikkeling van plaagdruk, nieuwe wetgeving en voortschrijdend inzicht in bestrijdingsmethoden maken actualisatie van het Plaagbestrijdingsplan 2020 noodzakelijk. Waar de eikenprocessierups in 2020 tot aanzienlijke overlast leidde, is de plaagdruk inmiddels sterk afgenomen. Tegelijkertijd is het aantal groeiplaatsen van de Japanse duizendknoop toegenomen tot 236 geregistreerde locaties binnen de gemeente. De traditionele bestrijdingsmethode met glyfosaat is bij deze omvang niet langer uitvoerbaar en wordt bovendien afgeraden vanwege negatieve effecten op natuur en gezondheid.

Dit uitvoeringsplan richt zich op vijf soorten die binnen de gemeente tot overlast of risico's leiden: eikenprocessierups, Japanse duizendknoop, overige invasieve exoten (springbalsemien, reuzenberenklauw en Amerikaanse vogelkers), bruine rat en Aziatische hoornaar.

De aanpak kent twee sporen. Enerzijds wordt ingezet op gerichte kortetermijnmaatregelen wanneer sprake is van risico's voor volksgezondheid, veiligheid of aansprakelijkheid. Anderzijds wordt gewerkt aan structurele versterking van de ecologische balans door biodiversiteitsbevordering, ondersteuning van natuurlijke vijanden en natuur-inclusief beheer. Deze combinatie maakt de aanpak flexibel en toekomstbestendig.

De totale jaarlijkse kosten bedragen € 25.000 en passen binnen het bestaande budget dat beschikbaar is gesteld voor bestrijding van de eikenprocessierups. Door de bestrijding van de eikenprocessierups af te schalen en in te zetten voor de genoemde plagen is geen aanvullend krediet noodzakelijk.

1. Inleiding

De huidige ontwikkelingen in plaagdruk en bestrijdingsmethoden vragen om actualisatie van de gemeentelijke aanpak. Sinds 2020 is de situatie wezenlijk veranderd. De eikenprocessierups veroorzaakt nu slechts beperkt overlast, terwijl de Japanse duizendknoop zich aanzienlijk heeft uitgebreid. Daarnaast nemen meldingen van overlast door bruine ratten toe en vraagt de opkomst van de Aziatische hoornaar om structurele aandacht.

Er is behoefte aan een flexibel uitvoeringskader dat kan inspelen op veranderende omstandigheden en innovatieve bestrijdingsmethoden. Ook is een financiële onderbouwing noodzakelijk om de inzet van middelen transparant en doelgericht te organiseren.

Dit plan beschrijft de aanpak voor de genoemde vijf soorten en vormt de basis voor aanbesteding, uitvoering en jaarlijkse verantwoording.

2. Wettelijk kader

Wanneer plagen risico's vormen voor de volksgezondheid, heeft de gemeente op grond van de Wet publieke gezondheid een zorgplicht. De gemeente is verantwoordelijk voor het voorkomen en beheersen van gezondheidsbedreigingen en draagt zorg voor een samenhangende aanpak van risicobeheersing.

Ten aanzien van invasieve exoten geldt de Europese Exotenverordening. Soorten die zijn opgenomen op de Europese Unielijst (bijlage) moeten worden beheerst om verdere verspreiding en schade aan biodiversiteit, economie en gezondheid te beperken. De rijksoverheid draagt zorg voor landelijke coördinatie en regelgeving. De provincie coördineert de uitvoering binnen de eigen grenzen en verstrekt waar mogelijk subsidies aan gemeenten. Gemeenten leveren een bijdrage aan beheersing en preventie binnen hun grondgebied.

3. Doelstelling

De gemeente streeft naar een flexibele, effectieve en ecologisch verantwoorde aanpak van plaagbestrijding, waarbij risico's voor volksgezondheid, veiligheid en eigendom worden beperkt en tegelijkertijd wordt gewerkt aan structurele versterking van biodiversiteit en natuurlijke veerkracht.

4. Ontwikkelingen en maatregelen per soort

Veranderingen in plaagdruk, wetgeving en nieuwe methoden van bestrijding leiden tot nieuw beheer. Dit beheer onderscheidt kortetermijnmaatregelen gericht op directe risicobeheersing en langetermijnmaatregelen gericht op herstel van ecologische balans.

Hier volgt een opsomming van de soorten die door de gemeente worden bestreden.

4.1 Eikenprocessierups

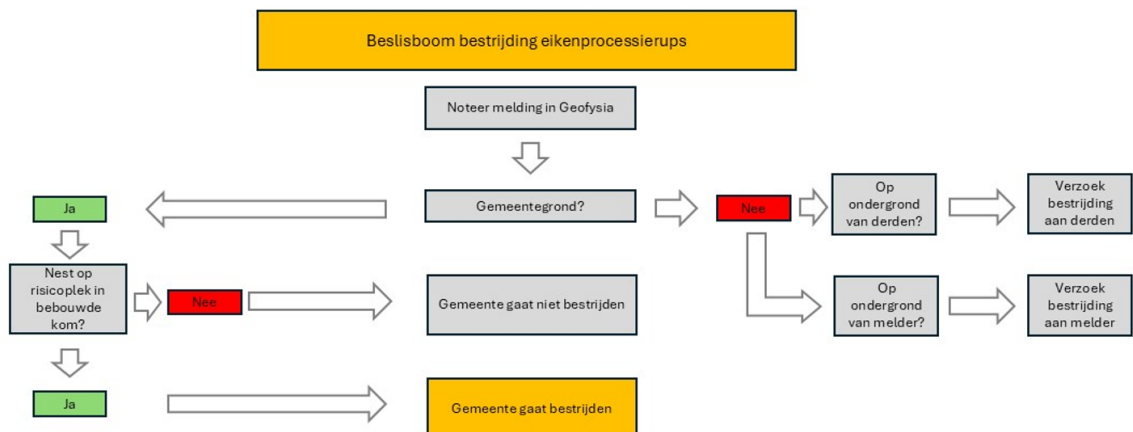
Ontwikkelingen

De plaagdruk van de eikenprocessierups is landelijk en lokaal sterk afgenomen ten opzichte van 2020. Tegelijkertijd is sprake van meer plaatselijke uitbraken. De soort vertoont aangepast gedrag, waarbij eitjes vaker in de bodem worden afgezet. Hierdoor is grootschalige preventieve bespuiting binnen de bebouwde komt met Xentari, zoals voorheen is toegepast, minder effectief.

Maatregelen

Voor de korte termijn geldt dat wanneer er een melding wordt gedaan van een nest van de eikenprocessierups op een risicolocatie*) dat deze verwijderd wordt door een gespecialiseerd bedrijf. Daarnaast wordt monitoring ingezet om te voorspellen of de eikenprocessierups zich in het volgend jaar zal manifesteren. Dit gebeurt door het afvangen van mannetjes van de eikenprocessievlinder met sekslokstoffen (feromonen). De jaarlijkse resultaten van deze monitoring, samen met de meldingen, bepalen of preventieve behandeling met Xentari in het volgend jaar nodig is.

Op lange termijn wordt ingezet op versterking van biodiversiteit, onder meer door extensiever maaibeheer en het plaatsen van nestkasten voor vogels en vleermuizen. Deze maatregelen dragen ook bij aan de doelen van het Maabeleid en het Soortenmanagementplan.

Beslisboom eikenprocessierups

*) Risicolocatie: locatie binnen de bebouwde kom in de buurt van scholen, zorgcentra en andere drukke plekken.

4.2 Japanse duizendknoop

Ontwikkelingen

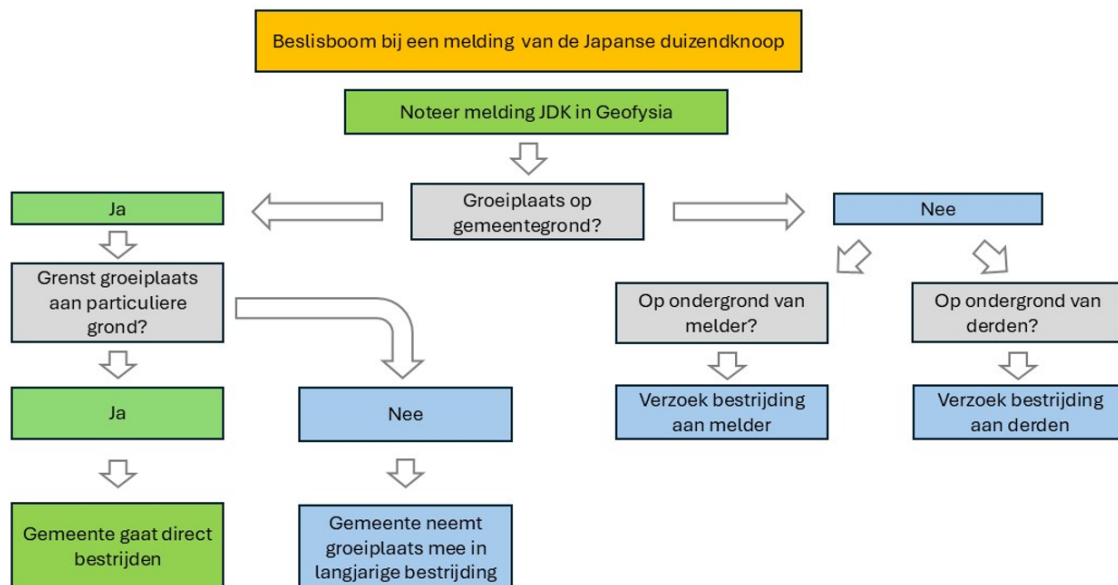
Het aantal geregistreerde groeiplaatsen bedraagt 236 (stand november 2025). De traditionele methode van afsnijden en aanstippen met glyfosaat is bij deze omvang niet langer uitvoerbaar. Ook is het gebruik van glyfosaat omstreden vanwege schadelijke effecten voor natuur en gezondheid.

De Japanse duizendknoop staat sinds augustus 2025 op de Europese Unielijst, wat betekent dat verdere verspreiding moet worden voorkomen. Daarnaast bestaat risico op aansprakelijkheid wanneer verspreiding plaatsvindt van gemeentelijke naar particuliere percelen.

Maatregelen

Op korte termijn wordt verspreiding voorkomen door groeiplaatsen niet te maaien en door prioriteit te geven aan locaties grenzend aan particuliere percelen. Urgente locaties worden afgegraven, waarbij monitoring gedurende drie jaar plaatsvindt.

Op lange termijn wordt jaarlijks een vastgesteld oppervlak aangepakt in een meerjarige planning. Hiermee levert de gemeente een structurele bijdrage aan beheersing en preventie binnen het grondgebied.

Beslisboom Japanse duizendknoop

4.3 Overige invasieve exoten

Ontwikkelingen

Binnen de gemeente komen onder meer reuzenberenklauw, Amerikaanse vogelkers en springbalsemien voor. Voor bestrijding van deze soorten is provinciale subsidie beschikbaar. Vroegtijdige signalering en structureel beheer zijn essentieel om verdere verspreiding te voorkomen.

Maatregelen

De gemeente inventariseert en monitort groeiplaatsen. Bestrijding vindt plaats door de eigen dienst, met inzet van provinciale subsidie. Structureel beheer en communicatie met inwoners en gebiedspartners voorkomen hernieuwde verspreiding.

4.4 Bruine rat

Ontwikkelingen

Het aantal meldingen van overlast door bruine ratten neemt toe. Dit wordt veroorzaakt door meer beschikbaar voedsel, meer schuilplaatsen, mildere winters en het verbod op rodenticiden. De gemeente bestrijdt ratten in de openbare ruimte wanneer sprake is van risico's voor volksgezondheid of infrastructuur.

Maatregelen

Bij meldingen van overlast in de openbare ruimte wordt een professionele bestrijder ingezet. Bestrijding wordt gecombineerd met het wegnemen van voedselbronnen en schuilplaatsen en met voorlichting aan bewoners. Preventie vormt het uitgangspunt.

4.5 Aziatische hoornaar

Ontwikkelingen

De Aziatische hoornaar is blijvend gevestigd in Nederland. De provincie coördineert opsporing en nestverwijdering. In Overijssel wordt met inzet van vrijwilligers relatief succesvol gewerkt aan beperking van verspreiding. Gemeenten dragen financieel bij wanneer oude nesten worden aangetroffen, omdat deze wijzen op nieuwe volken in het daaropvolgende jaar.

Maatregelen

De provincie voert de bestrijding uit. De gemeente registreert meldingen, verzorgt communicatie richting inwoners en reserveert jaarlijks een bijdrage voor provinciale opsporing van potentiële nieuwe nesten.

5. Communicatie en participatie

Communicatie is een essentieel onderdeel van het beheer. Effectieve voorlichting draagt bij aan preventie, tijdige melding en veilig handelen. De gemeente zet in op gedragsbeïnvloeding, duidelijke informatie over verantwoordelijkheden en samenwerking met partners zoals waterschap, provincie, imkers en dorpsraden. De communicatiethema's worden opgenomen in het uitvoeringsplan.

6. Financiën

Het beschikbare jaarlijkse budget voor bestrijding van de eikenprocessierups bedraagt € 25.000. De kosten voor eikenprocessierupsbestrijding volgens dit plan worden geraamd op maximaal € 6.000 per jaar. Voor de aanpak van de Japanse duizendknoop wordt € 15.000 geraamd. Het resterend budget is bestemd voor de overige plagen.

De geraamde kosten voor de bestrijding per plaag staan in onderstaande tabel.

Soort	Bestrijding door	Geschatte jaarlijkse kosten
Eikenprocessierups	Verwijderen van gemelde nesten en behandelen Xentari op risicolocaties	€ 6.000
	Biodiversiteit bevorderend beheer buiten bebouwde kom	Onderdeel van nog op te stellen Wegenbeheerplan
	Biodiversiteit bevorderend beheer binnen bebouwde kom (pleksgewijs minder maaien)	Geen kosten
	Ophangen van nestkasten voor vogels en vleermuizen	Onderdeel van het Soortenmanagementplan en educatie op basisscholen.
Japanse duizendknoop	Inventarisatie, afgraven, afvoeren en monitoren	€ 15.000
Overige invasieve exoten	2 keer per jaar inventariseren, verwijderen en monitoren.	Stelpost gemeente: € 1000 (25%) Stelpost provincie: € 3000 (75% subsidie)
Bruine rat	Bij meldingen in openbare ruimte	Stelpost: € 2250
Aziatische hoornaar	Eventuele bijdrage aan provincie voor het opsporen van lege nesten	€ 750

De som van de geschatte jaarlijkse kosten bedraagt €25.000. De totale jaarlijkse kosten voor de bestrijding van alle genoemde plagen blijven hiermee binnen het bestaande budget van 25.000. Er is geen aanvullend krediet noodzakelijk.

7. Risico's en actualisatie

Plaagdruk kan zich onverwacht ontwikkelen. Jaarlijkse monitoring en deelname aan provinciale overleggen zijn noodzakelijk om tijdig te kunnen anticiperen op nieuwe risico's. Zoals tijgermug, alsemambrosia, dennenprocessierups of opleving van de eikenprocessierups.

Bij nieuwe uitbraken van plagen grijpt de gemeente in en wordt zonodig het beheerplan aangepast.

8. Uitvoering en verantwoording

Na vaststelling van het Beheerplan Plagbestrijding 2026 worden de volgende stappen gezet:

1. Aanbesteding en contracten. Voor de bestrijding van de eikenprocessierups en de Japanse duizendknoop worden – indien noodzakelijk – (meerjarige) aanbestedingen voorbereid en uitgevoerd.
2. Afstemming met provincie en partners. Structurele afstemming vindt plaats met de provincie (onder meer over invasieve exoten en Aziatische hoornaar), het waterschap, imkers en andere gebiedspartners.
3. Communicatie en participatie. De communicatiemaatregelen worden opgenomen in het uitvoeringsplan. Inwoners worden actief geïnformeerd over preventie, meldingsprocedures en eigen verantwoordelijkheden.
4. Monitoring en actualisatie. Jaarlijks wordt gemonitord op plaagdruk, effectiviteit van maatregelen en financiële inzet. De resultaten worden verantwoord via het Programmajournaal. Het beheerplan wordt geactualiseerd als ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

Bronnen

- EU: [Europese Exotenverordening](#)
- Rijksoverheid: [Landelijk aanvalsplan Invasieve exoten](#)
- Provincie Overijssel: [Aanpak van Invasieve Exoten Overijssel 2.0](#)

Aldus vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Tubbergen in de vergadering van 31-03-2026.

de secretaris,

de burgemeester,

Bijlagen

- Europese Unielijst